

L'Escola Virolai

DOI: 10.2436/20.3007.01.76

Coral Regí. Directora

L'Escola Virolai és un centre concertat situat molt a prop del parc Güell, entre els districtes de Gràcia i d'Horta-Guinardó de la ciutat de Barcelona. Va ser fundada l'any 1959, com una alternativa al tipus d'ensenyament de l'època, que oferia un projecte singular i innovador que possibilités l'ensenyament en català i la coeducació. Actualment, és un centre de doble línia des del primer cicle d'educació infantil fins al batxillerat.

Què singularitza Virolai?

El nostre projecte es basa en uns pilars bàsics que defineixen i singularitzen el nostre tarannà educatiu des de la fundació de Virolai. Un projecte amb una filosofia de l'educació al més universal possible perquè estigui obert a les diferents concepcions de la vida. Amb tot això, Virolai ha estat i és una escola viva, conscient que la societat en la qual ens trobem està subjecta a uns canvis continuats. Per això, evolucionem també constantment en els mitjans i en la manera de transmetre aquests valors i aquests objectius, per tal d'adaptar-nos a la realitat de cada moment, i ajudar els nostres alumnes a ser persones íntegres, homes i dones del seu temps. Així, el nostre model educatiu es caracteritza pels trets següents:

Col·laboració amb les famílies

A Virolai entenem que els pares són els responsables de l'educació dels fills i nosaltres, els seus col·laboradors, a qui ens correspon la tasca principal d'orientació. Per això establim amb les famílies totes les eines i les oportunitats que considerem necessàries per facilitar la comunicació, la coherència i el treball conjunt família-escola. Les famílies participen activament en molts projectes globals de l'escola a través de l'AMPA, els pares delegats, la colla gegantera, el consell escolar o els grups de millora, i amb moltes activitats obertes i compartides amb tota la comunitat educativa, les reunions de pares, l'Escola de pares, etc. Però és especialment rellevant el seu paper en el seguiment educatiu dels seus fills mitjançant les entrevistes amb els tutors, en les quals es treballa el Pla personal de millora de l'alumnat i es prenen els acords necessaris per ajudar-lo a assolir els objectius que es proposa.

Protagonisme de l'alumnat. Tutoria i educació basades en la noció de millora personal

A Virolai sempre hem centrat la nostra tasca educativa i docent en l'alumnat, i hem plantejat que l'escola ha d'estar centrada, i ara més que mai, a donar-li protagonisme. L'objectiu de l'escola avui ha de ser formar persones íntegres amb capacitat de continuar formant-se al llarg de la vida i que han de ser capaces d'assumir el repte del seu creixement personal i professional.

Cada alumne, orientat pels tutors i en col·laboració amb la família, defineix uns objectius de millora personal en tots i cadascun dels àmbits de la persona — acadèmics, personals, de relació, familiars. Aquests objectius es concreten en un Pla personal i es valoren, amb els professors tutors a través de les entrevistes amb l'alumnat i la família, en un seguit d'accions educatives. La relació que s'estableix entre tutors i alumnat representa una activitat essencial del procés educatiu en la mesura

que ajuda l'alumnat a conèixer-se, a acceptar-se i a concretar els seus objectius de millora en el seu Pla personal. El seguiment del Pla personal es fa potenciant la superació personal, i estimulant i valorant l'esforç de l'alumnat, sempre des d'una vessant positiva. El nostre model educatiu garanteix l'exigència diferencial dels nostres alumnes, i en valora l'esforç i el progrés mitjançant una avaluació diferencial segons l'educació en la noció de «millora personal», des de la qual s'entén l'avaluació no com una eina sancionadora sinó com una valoració que ens aporta informació per saber on som i com millorar.

Relacions amb la comunitat educativa

Des de la fundació, un tret essencial de Virolai ha estat i és l'ambient afectuós de relació entre tots els integrants de la nostra comunitat educativa. Aquest tarannà propi dels que formem l'escola es converteix en un fet diferencial que propicia unes relacions basades en el respecte i la confiança, la tolerància i l'autoritat guanyats amb prestigi. L'experiència de la comunicació personal i de l'afecte en les relacions humanes és un element essencial de l'educació dels nostres alumnes. Aquest tarannà d'escola s'evidencia en l'alt nivell de satisfacció i d'orgull de pertinença de tota la comunitat, que n'afavoreix la participació i la implicació en la vida de l'escola. Per facilitar les relacions entre tots els estaments de la comunitat educativa tenim establertes moltes vies de comunicació diferents que assegurin que es comparteixen les informacions rellevants i que s'escolten i es recullen totes les propostes i els suggeriments d'alumnes, de famílies i d'educadors.

Innovació docent: una escola per aprendre

L'escola ha de dotar els seus alumnes de les eines competencials i de la motivació que els caldrà per aprendre al llarg de la vida. L'escola ha d'assegurar que forma i educa, ja no per al món actual sinó per al que viuran els nostres alumnes, i això implica que, com a educadors, hem d'estar oberts, receptius i amb capacitat de prospectiva respecte al futur.

Cal que l'escola es mantingui oberta i receptiva per afrontar aquests reptes i, si bé és cert que l'actitud d'innovació sense capacitat de reflexió ni d'avaluació no genera una millor educació, encara és més cert que sense actitud d'innovació segur que no hi ha millora. Per tant, la combinació d'innovació, de reflexió i de valoració serà el que ens ajudarà a definir i a implementar millors propostes educatives. És en aquest paradigma en el qual, des de la nostra fundació, hem treballat a Virolai. Som una escola inquieta que es fonamenta en la recerca, el contrast, la valoració i la definició del model docent, i que es caracteritza per:

- Un enfocament constructivista de l'aprenentatge: Creiem que els aprenentatges han d'estar vinculats a la vida i a l'entorn real. I des d'aquest raonament, els alumnes han de trobar sentit en allò que fan. Partim dels coneixements previs dels alumnes, i establim relacions entre els continguts globalitzats de les diferents àrees curriculars i, de manera prioritària, amb la realitat i la seva experiència quotidiana. Incorporarem l'aprenentatge, que els permet resoldre problemes reals, en context i en col·laboració amb l'entorn, aprenent a gestionar i construir coneixement, donant una rellevància especial a les competències comunicatives que els han de permetre interpretar diferents llenguatges i expressar les seves idees en diversos tipus de llenguatges, sempre

amb una perspectiva de creativitat. Cultura de la creativitat arrelada en l'organització i transmesa als alumnes en la vida diària i reforçada amb el fet d'atorgar prioritat a les àrees d'expressió al llarg de tota l'escolaritat.

- Metodologia activa: Els alumnes aprenen a aprendre d'una manera dinàmica i vivencial i els donem eines perquè restin oberts a la vida i a l'observació del medi que els envolta, per tal que es facin preguntes, formulin hipòtesis, facin recerca d'informació, arribin a conclusions, s'expressin i facin raonaments. L'objectiu és aconseguir que siguin els autèntics protagonistes del seu aprenentatge, sempre orientats i estimulats pels educadors, que actuen de facilitadors de l'aprenentatge. Eduquem els alumnes per fer-los persones emprenedores, innovadores, amb capacitat d'esforç, d'il·lusió i d'iniciativa davant dels reptes que es plantegin.
- A Virolai hem incorporat les tecnologies de l'aprenentatge i del coneixement — TAC— com a eines didàctiques habituals en totes les àrees i en totes les etapes, i hem impulsat experiències metodològiques enriquidores i que aconseguen incorporar els recursos tecnològics per afavorir un millor aprenentatge dels nostres alumnes. L'accés a múltiples fonts d'informació requereix educar la competència per seleccionar i processar la informació amb una actitud crítica i reflexiva.
- Aprenentatge cooperatiu: Prioritzem formes de treball en equips cooperatius formats per persones competents. Persones capaces d'entendre el treball col·laboratiu com un enriquiment personal i col·lectiu que els permetrà establir sinergies per assolir fites comuns. Persones capaces de valorar els altres i d'aprendre'n, desenvolupant una actitud empàtica i assertiva. En definitiva, persones amb les habilitats socials necessàries per establir unes bones relacions personals i, en un futur, professionals.
- Participació dels alumnes - aprenentatge - servei: A Virolai establim diferents vies de participació dels alumnes adaptades a les diverses edats, des dels encàrrecs a infantil passant pels consells de curs d'etapa o les comissions de convivència o sostenibilitat, entre d'altres. La participació dels alumnes en la vida escolar en facilita la implicació en el procés d'aprenentatge, i els educa perquè siguin ciutadans actius i participatius.

Des de ben petits, els nostres alumnes participen en moltes activitats de servei cap a l'escola i als seus companys, amb activitats que tenen com a finalitat l'aprenentatge entre iguals: des de les primeres experiències dels alumnes de segon cicle d'infantil que expliquen contes als seus companys de primer cicle, als apadrinaments de lectura i d'escriptura entre alumnes grans i petits o les col·laboracions entre companys en l'aprenentatge del càlcul o els tallers de col·laboració dels alumnes de secundària, entre d'altres, són algunes de les múltiples mostres de col·laboració i d'implicació dels nostres alumnes en la vida de l'escola.

Educar en valors essencials: els fonaments d'una educació integral

Eduquem en valors i potenciem les virtuts més importants de la persona. Ens proposem aconseguir que els nostres alumnes siguin persones íntegres, bons

ciutadans, que tinguin opinió pròpia i sàpiguen fer valoracions amb sentit crític, i que siguin capaços de desenvolupar el seu compromís amb creativitat per aconseguir una societat millor. En les programacions de les diferents àrees, el Pla d'acció tutorial i, en definitiva, el dia a dia de l'escola, establim diferents activitats per garantir l'educació dels valors i les actituds, així com dels derivats dels diferents eixos transversals: educació ambiental, educació per la salut, educació viària i educació ciutadana, entre d'altres.

En els darrers anys hem actualitzat els valors referents del nostre Pla de formació:

- Creativitat: Definida, més enllà de l'expressió, com la capacitat de veure i de donar respostes diferents.
- Resiliència: Cal educar els nostres alumnes perquè aprenguin a sortir enfortits de les dificultats.
- Empatia: Per millorar les relacions interpersonals partint de l'educació afectiva de les pròpies emocions i de les habilitats socials, per entendre i estimar els que m'envolten: «Conec, comprenc, comparteixo.»
- Esperança i compromís amb el futur: Plantejant als joves que el futur depèn d'ells i que tenim el compromís que sigui millor per a tothom.
- Perseverança: Per educar-los en la cultura d'aprendre de l'error i del fracàs per tornar a intentar-ho.
- I tot això, fonamentat en una «cultura de l'esforç» i de l'autosuperació com l'element clau de la nostra vida.

Un altre aspecte prioritari del nostre Pla de formació és l'obertura a la societat. La participació en projectes socials i solidaris, en la xarxa d'escoles sostenibles, els parlaments europeus i altres iniciatives organitzades en l'àmbit de ciutat o de país són exemples de participació responsable, s'identifiquen amb els problemes del seu entorn i desenvolupen una actitud de compromís en la cerca de solucions.

Millora continuada per assolir la qualitat

El nostre projecte educatiu s'ha caracteritzat per plantejar sempre una proposta educativa innovadora, amb una aposta clara per la qualitat. A finals dels anys vuitanta del segle passat, la disminució del nombre d'alumnes va determinar la necessitat d'introduir canvis per ajudar a resoldre aquesta situació. Això va ser un revulsiu per implicar tot el claustre en la millora del centre. L'any 2000 vàrem iniciar la implementació de sistemes de qualitat i vàrem obtenir el certificat de qualitat EFQM l'any 2002 i, al novembre del 2013, vam assolir el nivell de qualitat EFQM +500.

Instrumentos de millora

1. Contrast extern: Comparació dels resultats acadèmics, opinions d'experts educatius, visites i intercanvis amb altres escoles, i entrevistes amb pares, alumnes i professors incorporats recentment a l'escola, entre d'altres.
2. Informacions per millorar: Es recullen les percepcions, les necessitats i les opinions de tots els estaments de la comunitat educativa.

3. Els Plans de millora: A partir de les informacions sobre els aspectes que cal millorar que ens aporten els instruments d'avaluació anteriors, els diferents equips dissenyen els Plans de millora amb les actuacions que cal fer.
4. Avaluació professional: Des de fa onze cursos, i partint d'un procés de reflexió de tot el claustre, hem establert un sistema d'avaluació professional per a tot el personal del centre en el qual, a partir de l'avaluació, cada professional estableix un pla de millora professional.
5. Indicadors: QCI: En els processos i les actuacions es concreten uns indicadors —al més objectius possible— que ens serviran per avaluar la resolució o l'avenç de l'objectiu plantejat. L'evolució dels indicadors dels processos més significatius ens serveix de pauta de referència per valorar-los i prendre decisions.

Al llarg d'aquests anys hem aconseguit implementar, de manera progressiva i en tots els estaments de la comunitat educativa, un seguit d'instruments d'avaluació i de millora amb els quals hem assolit una nova cultura de centre. Tots aquests elements es perceben com quelcom que ens aporta informació per millorar i avançar en el procés d'oferir la millor educació per a tots i cadascun dels nostres alumnes.

Cloenda

No és una tasca fàcil explicar el diferencial d'una escola en uns quants fulls. Hi ha moltes singularitats i moltes coincidències entre les escoles del nostre país, i entre totes forgem un model educatiu pedagògic singular i característic de la realitat catalana.